

ESITYSTAITEEN KESKUKSEN YHDENVERTAISUUS- JA TASA- ARVOSUUNNITELMA

ESITYSTAITEEN KESKUKSEN YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOSUUNNITELMA	1
Johdanto - mitä on tehty ja missä tällä hetkellä ollaan	2
Suunnitelman taustaa - ja siihen liittyvät ristiriitaisuudet	2
Yhdenvertaisuuden määritelmä, jota käytämme	3
Keitä suunnitelma koskee	3
Yhdenvertaisuussuunnitelman yleiset periaatteet	6
Toimenpiteet Eskuksella vuosina 2022 ja 2023	8
Eskuksen tilojen käyttö	8
Eskuksen järjestämät tapahtumat	9
Eskuksen työntekijöiden toiminta	10
Eskuksen luottamustoimiset (hallitus ja puheenjohtaja)	11
Viestintä ja toimintaan mukaan kutsuminen	12
Moninaisuuden ja moniäänisyyden laajemmat hankkeet	13
Kehitettävät apuvälineet	14
Yhdenvertaisuuden vastuhenkilöt	16
Asiantuntija - työntekijä	16
Hallituksen jäsen - vastaava	16
Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyöryhmä	16
LIITE 1	17
Turvallisemman tilan ohjeet	17
LIITE 2	18
Saavutettavuusraideri - tilojen esteettömyystiedot	18
Lisälukemisto ja lähteet	19

Johdanto - mitä on tehty ja missä tällä hetkellä ollaan

Tämän suunnitelman kanssa tehty työ lähti liikkeelle Eskuksen sisäisestä tarpeesta luoda rakenteita yhdenvertaisemmalle ja tasa-arvoisemmalle esitystaiteen kentälle, Eskuksen jäsenryhmille ja oman toimintansa ohjenuoraksi. Esittävää taidetta tehdään Suomessa paljon etuoikeutetusta asemasta ja Esitystaiteen keskus haluaa omalta osaltaan myöntää nykytilanteen ja ohjata kenttää moninaisempaan suuntaan.

Suunnitelman on tarkoitus kasvaa ja kehittyä ja sisällyttää uusien pysyvien rakenteiden lisääntyminen pala kerrallaan.

Suunnitelma lähtee liikkeelle käyttämistämme määritelmistä, Eskuksen sosiaalisen ekosysteemin (ihmiset, jotka ovat osa Eskusta tai eri tavoin tekemisissä Eskuksen kanssa) ja suunnitelman peruseriaatteiden esittelystä. Nämä tulevat olemaan pysyvä osa suunnitelmaa.

Tämän jälkeen esittelemme käytännön toimenpiteitä, joita ehdotamme tehtäväksi juuri Eskuksella. Tämä lista jakautuu vuosien varrella käytössä oleviksi rakenteiksi ja Tulevaisuuden toimenpiteiksi. Suunnitelmasta tehdään käännös ainakin ruotsiksi ja englanniksi - sekä mahdollisesti muillekin kielille.

Suunnitelman taustaa - ja siihen liittyvät ristiriitaisuudet

Tämä osio esittelee Esitystaiteen keskuksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman taustoja.

Suunnitelman ensimmäisen version on rakentanut Eskuksen Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyöryhmä vuosina 2021–2022. Ryhmän jäseniä ovat olleet Riikka Lakea, Anna Korolainen Crevier, Juuso-Matias Maijanen ja Elisa Itkonen. Tätä ydintiimiä on asiantuntijana täydentänyt Annamari Karjalainen. Luonnoksen kirjoitti puhtaaksi työryhmän työn pohjalta Juuso-Matias. Se avattiin keskustelulle kolmessa keskustelutilaisuudessa, sekä internet-lomakkeen ja avoimen kommentointimahdollisuuksien puolelta maaliskuun 2022 aikana. Toivomme keskustelun jatkuvan sekä muotoilujen että käytäntöjen tasolla myös suunnitelman virallisen hyväksymisen jälkeen.

Kaikki suunnitelman kanssa esityötä tehneet ovat olleet monella tapaa etuoikeutettuja ja jo helposti mukana nykyisessä Eskuksen toiminnassa - tämä koskee työryhmän lisäksi työntekijöitä ja hallitusta. Tarvitsemme jatkossa monia muitakin ääniä sekä asiantuntijatietoa kehittääksemme suunnitelmaa ja toimintaamme palvelemaan paremmin monenlaisia ihmisiä. Tarkoitus on luoda elävä suunnitelma, joka muodostaa Eskuksella tehtävän jatkuvan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyön pohjan.

Suunnitelma tuodaan virallisesti hyväksyttäväksi Eskuksen kevätkokoukseen 2022, jonka jälkeen otamme sen käyttöön sellaisena kuin se siihen pisteeseen mennessä on muotoiltu. Toivomme, että sitä tullaan päivittämään ja siihen palaamaan jatkossakin aina, kun huomataan että työtä on viety eteenpäin, uusia toimenpiteitä keksitään tai huomataan työn jonkin osien jääneen toteutumatta.

Yhdenvertaisuuden määritelmä, jota käytämme

Yhdenvertaisuus tarkoittaa kaikkien ihmisten samanarvoisuutta riippumatta sukupuolesta, iästä, etnisestä ja kansallisesta alkuperästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta, yhteiskuntaluokasta, vakaumuksesta, mielipiteestä, koulutustaustasta, vammasta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Ihmisillä tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet toimijuuteen. Tämä tarkoittaa paitsi yhdenvertaista kohtelua myös ympäristön aktiivista työtä sen edistämiseksi, että tasa-arvon tiellä olevat näkyvät ja näkymättömät esteet tulisivat huomatuiksi ja raivatuiksi pois. Yhdenvertaisuuden periaatteeseen kuuluu tunnistaa sortavat rakenteet ja niiden historiallinen asiayhteys.

Keitä suunnitelma koskee

Eskuksella voi toimia useissa eri rooleissa. Eskusta ei oikeastaan voi ymmärtää kuin erilaisten roolien kautta. Vaikka kaikki osallistuvat yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyöhön, on jokaisella omissa roolissaan erilainen näkökulma tähän jatkuvaan keskusteluun. On tärkeä tasa-arvoasia, että Eskuksella tehtävästä työstä maksetaan sen tekijöille korvaukset.

- **Eskuksen hallitus** on vuosikokouksen valitsema toimielin, jonka tehtävä on päätöksenteko ja toimiminen jäsenistön valtuutuksella. He vastaavat yhdistyksen taloudesta, suunnittelevat toimintaa ja toimivat esimerkiksi työntekijöiden ja työryhmien jäsenten työnantajaroolissa. He vastaavat vuoden aikana resursseista, joita Eskuksen toimintaan ohjataan ja toimenpiteiden toteutuksesta. Hallitus on avainasemassa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön mahdollistajana.
- **Hallituksen alulle panemat työryhmät** toimivat hallituksen asettamissa rajoissa. Niiden tarkoitus on työskennellä rajatusti yksittäisen hankkeen, tehtävän tai toiminnan parissa. Työryhmiin voi osallistua hallituksen jäseniä, hallituksen ulkopuolisia taiteilijoita sekä ryhmän tarkoitukseen liittyviä asiantuntijoita. Työryhmien jäsenten valinnassa ja käytännön toiminnassa on monia mahdollisuuksia toimia yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistävällä tavalla. Lisäksi on tärkeää, että Eskuksella toimii erityinen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä työryhmä.
- **Eskuksen johto ja työntekijät** (toiminnanjohtaja, tilavastaava, viestintävastaava, siistijä) ovat palkkasuhteessa Eskukseen. He tekevät suuren osan käytännön ruohonjuuritason työstä, tilanteiden ratkaisemisesta ja viestinnästä. On tärkeää, että he saavat tarvitsemansa koulutuksen, tarvitsemansa tuen ja toisaalta että heidän omassa työssään toteutuvat ihan lakisääteisestikin yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteet.
- **Jäsenryhmät** muodostavat Esitystaiteen keskuksen, ja heillä onkin suurin valta Eskuksella. Jäsenistön tasa-arvoinen kohtelu on tärkeää, mutta välttämätöntä on varmistaa myös niiden johtajien, hallitusten, työntekijöiden ja jäsenten tasa-

arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen. Eskuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa koskee periaatteessa erityisesti yhteisöjäseniä - ja heidän sitoutumisensa suunnitelmaan on varmistettava monin tavoin esimerkiksi jäsenkokouksissa sekä epäformaalimmin tavoin. Jäsenet voivat lisäksi halutessaan suoraan sitoutua suunnitelmaan vahvemmin - viitata siihen omassa viestinnässään ja kirjata oman toimenpideluettelonsa.

- **Vuokralaiset** toimivat Eskuksen rakennuksessa Suvilahdessa. He voivat olla kaupallisia toimijoita, taiteen toimijoita tai jäseniä; vakivuokralaisia tai yksittäisten varausten ottajia. Heidän on sitouduttava vuokrasopimusta allekirjoitettaessaan erityisesti turvallisemman tilan periaatteisiin ja edistämään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa omassa toiminnassaan ja tapahtumisissaan.
- **Eskuksen asiakkaat** osallistuvat vuokralaisten toimintaan joko pitempiaikaisesti tai yksittäisiin tilaisuuksiin. Jokainen asiakas vastaa omasta toiminnastaan Eskuksella, mutta on myös tärkeää, että he tietävät sitoutuvansa Turvallisemman tilan periaatteisiin saapuessaan Eskukselle.
- **Muut esittävän taiteen kentän toimijat** voivat halutessaan suoraan sitoutua suunnitelmaan - viitata siihen ja kirjata oman toimenpideluettelonsa. Toivomme, että kaikki kentän toimijat voivat allekirjoittaa suunnitelman ja toimia sen mukaisesti asioidessaan Eskuksen ympäristöissä.
- **Vieraat** ovat joukko ihmisiä, joilla ei ole suoraa suhdetta Eskukseen, mutta jotka saattavat vierailta tai osallistua tilaisuuksiin. Heillä on kaikista vähiten vaikutusmahdollisuuksia ja tietoa Eskuksen toiminnasta. Onkin tärkeää miettiä, miten satunnainen kävijä voisi aktiivisesti sitoutua omalta osaltaan vähintään Turvallisemman tilan periaatteisiin.

Yhdenvertaisuussuunnitelman yleiset periaatteet

- **Syrjimättömyys:** luomme uusia olosuhteita, joilla erilaiset ihmiset asettuvat samanarvoiseen asemaan mielekkäällä tavalla. Tuomitsemme suoraan syrjivän käytöksen ja pyrimme puuttumaan syrjintään ja asiattomaan käytökseen konkreettisin toimin.
- **Anti-rasismi:** teemme töitä rakenteellisen rasismien seurauksia vastaan. Pyrimme tiedostamaan Eskuksen valkoisuuden ja tekemään aktiivisesti töitä etuoikeuksiemme tiedostamisessa.
- **Moninaisuus ja moniäänisyys:** tarkoituksemme on luoda mahdollisimman värikäs ja rikas Eskus, jossa lähtökohdat tehdä olisivat mahdollisimman tasavertaiset erilaisista taustoista tuleville ja erilaisella tavoilla toimiville taiteen tekijöille. Luomme rakenteita ja olosuhteita erilaisten ihmisryhmien äänten kuuluvuuden parantamiseen jakamalla tilaa ja aikaa tämän ajatuksen pohjalta.
- **Kasvamisen mahdollisuus:** tarkistamme vuosittain näitä periaatteita sekä silloista tilannettamme. Käymme keskusteluja, sekä nykytilanteen todellisuudesta että tulevaisuuden tavoitteista, ja kuuntelemme erilaisia Eskus-ympäristön ihmisryhmiä. Me tulemme tekemään virheitä, mutta pyydämme niitä anteeksi sekä opimme niistä korjaamalla toimintaamme.
- **Sosiaalinen kestävyys:** Koemme tärkeänä, että Eskuksella ei työskennellä kenenkään hyvinvoinnin ja jaksamisen kustannuksella, ja että käytämme jatkossakin käytössämme olevia resursseja reiluun työllistämiseen. On tärkeää huomioida taiteilijoiden monet elämäntilanteet ja monenlaiset taustat, kun osallistetaan ihmisiä toimintaan.
- **Ekologinen kestävyys:** on myös tärkeää, että teemme pienen osamme luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi tehtävästä ja ilmastonmuutoksen vastaisesta työstä. Tämä voi ilmetä pienillä arjen valinnoilla kaikessa toiminnassamme. Koska ekokriisi vaikuttaa maailmanlaajuisesti eniten juuri heikko-osaisimpiin ja muunlajisiin, vievät vihreät valinnat globaalisti yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa eteenpäin.
- **Taloudellinen kestävyys:** Resurssien puute aiheuttaa usein haasteita tasapuolisuuden ja yhdenmukaisuuden noudattamiseen sekä siihen, että prosesseihin olisi varaa ottaa niiden tarvitsema aika. Kaikilla pitää kuitenkin olla oikeus tehdä paras mahdollinen työnsä omaa hyvinvointiaan kehittämällä riippumatta taustasta, varallisuudesta tai valmiuksista. Tähän liittyy esimerkiksi tärkeänä osana työstä maksettavat riittävät korvaukset.
- **Mahdollisimman turvallinen tila mahdollisimman monenlaisille ihmisille:** koska nykyiset työtapamme eivät välttämättä suosi kaikkia,

kehitämme niitä tietoisesti luodaksemme mahdollisuuksia niillekin, jotka eivät tällä hetkellä ole mukana toiminnassamme.

Toimenpiteet Eskuksella vuosina 2022 ja 2023

Moninaisuuden ja moniäänisyyden edistäminen vaatii aktiivisia tekoja ja muutoksen sietämistä. Se tarkoittaa jokaiselle myös mahdollisuutta sekä tarvetta oppia ja kasvaa ihmisenä.

Tiedostamme, että yhdistyksen hallitus ja henkilökunta ovat tällä hetkellä valkoisia ja monella tapaa etuoikeutettuja ihmisiä. Tulevissa rekrytoinneissa ja uutta hallitusta valittaessa kannustetaan erityisesti marginalisoituihin ryhmiin kuuluvia ihmisiä hakemaan tehtäviä. Käymme rekrytoinnin ja vuosikokouksen koollekutsumisen yhteydessä ennakoiden keskustelua tavoista, joilla voimme ottaa ylimääräisiä viestinnällisiä askeleita marginalisoituneiden ihmisten mukaan ottamiseksi.

Eskuksen tavoitteena on moninainen jäsenkunta, sekä kuunnella marginalisoituneiden ihmisryhmien ääniä heitä riistämättä.

Alla olevat toimenpiteet keskittyvät Eskuksen toimintaan lyhyellä tähtäimellä. Osa toimenpiteistä on tarkoitettu toteutettavaksi mahdollisimman pian ja osa taas on pidempiä prosesseja, joiden kanssa työskentely voi kestää helposti vuoden tai pari. Kutsumme kuitenkin kaikki Eskuksen elinympäristön toimijat rakentamaan oman toimenpideluettelonsa.

Eskuksen tilojen käyttö

Eskuksen tilat sijaitsevat Suvilahdessa, ja tässä on joitain toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että nämä tilat olisivat jatkossa yhä saavutettavammat.

- Eskuksen tilojen käyttäjiä sitovat Turvallisemman tilan ohjeet. Ohjeet löytyvät Eskuksen nettisivuilta ja seiniltä sekä tämän suunnitelman lopusta. Ohjeet liitetään vuokrasopimuksiin, ja jokainen vuokralainen sitoutuu noudattamaan niitä. Periaatteiden noudattamatta jättäminen voi olla peruste vuokrasopimuksen purkamiselle, mutta yleensä niiden soveltamisen haasteet voidaan ratkaista keskustelemalla. Tämä on lähes välittömästi toteutettava toimenpide.
- Eskuksen tilat ovat jo nyt osittain esteettömät, ja niitä pyritään kehittämään esteettömämpään suuntaan. Eskuksen saavutettavuusraideri on tämän dokumentin liitteenä, internetsivuilla ja Eskuksen seinällä näkyvässä paikassa. Esteettömyyteen liittyvissä kysymyksissä voi olla yhteydessä myös nimettyyn tilavastaavaan (nimi, puhelinnumero, sähköposti) tai nimettyyn yhdenvertaisuusvastaavaan (nimi, puhelinnumero, sähköposti). Saavutettavuusraiderin julkaiseminen voidaan tehdä lähes välittömästi. Tämän jälkeen sen kehittäminen esimerkiksi asiantuntija-avun ja palautteen kautta ovat jatkuvia prosesseja.
- Mikäli vuokralaisella on kysymyksiä ohjeista tai hän havaitsee, etteivät ne toteudu jossain tilanteessa, hän voi olla yhteydessä Eskuksen nimettyyn yhdenvertaisuusvastaavaan. Yhdenvertaisuusvastaavan nimeäminen voi olla myös

välitön toimenpide, jos sopiva henkilö löydetään. Tästä tarkemmin alla osiossa *Yhdenvertaisuusvastaava*.

Eskuksen järjestämät tapahtumat

Yleisten tilojen käytön lisäksi Eskuksella voi olla monenlaisia tapahtumia, ja ne voivat olla erilaisissa todellisissa tai virtuaalisissa paikoissa. Seuraavat ohjaavat tapahtumia

- Kaikissa Eskuksen järjestämissä tapahtumissa pätevät Turvallisemman tilan ohjeet. Hallituksen ja henkilöstön tai muun tapahtuman järjestäjänä toimivan henkilön vastuulla on viestiä ohjeet sekä kyseisen tilan esteettömyystiedot etukäteen tapahtumien osallistujille.
- Jäsenkokoukset kutsutaan sääntöjen mukaisesti ajoissa koolle ja varmistetaan esimerkiksi etäyhteyksiä hyödyntämällä, että osallistuminen on mahdollisesta erilaisista toimintakykyyn tai maantieteelliseen sijaintiin liittyvistä rajoitteista huolimatta. Kokousten puheenjohtajalla on velvollisuus huolehtia, että jokaisella kokouksen osallistujalla saa puheenvuoron.
- Erilaisten hankkeiden tapahtumat pyritään järjestämään mahdollisimman esteettömissä ja helposti saavutettavissa tiloissa - ja esteettömyystiedoista viestitään aktiivisesti. Tapahtumat ovat maksuttomia tai pääsylippujen hinnoittelussa huomioidaan aina esimerkiksi vähävaraiset kävijät. Muun muassa lasten ja nuorten kanssa yhteistyössä toteuttavat hankkeet ovat keskeisiä tiedon jakamisen ja yhdessä oppimisen tiloja yhdenvertaisuustyön näkökulmasta, jolloin esimerkillisyys on erityisen tärkeää.
- Tapahtumia - esimerkiksi Eskuspäiviä - järjestetään sekä Eskuksen fyysisissä toimitiloissa, että etäyhteyksin, jotta mahdollisimman monenlainen jäsen voisi osallistua niihin. Eskuspäivissä keskustellaan säännöllisesti yhdistyksen yhdenvertaisuussuunnitelman aiheista, ja kuunnellaan paikallaolijoita.
- Erityisesti poliittisissa ja epämuodollisissa Eskuksen tilaisuuksissa on tärkeää varmistaa kaikkien osallistujien sitoutuminen turvallisemman tilan periaatteisiin.

Eskuksen työntekijöiden toiminta

Turvallisemman tilan ohjeet ovat käytössä kaikessa työntekijöiden ja hallituksen välisessä kanssakäymisessä ja muodostavat kanssakäymisemme peruspilarin. Tämän lisäksi

- Yhdistyksen toiminnanjohtajan ja työntekijöiden työsopimukseen tehdään kirjaukset vastuualueista ja työtehtävistä selventämään läpinäkyvyyden kautta vallan ja vastuun jakautumista Eskuksella.
- Työntekijöiden esihenkilönä toimii toiminnanjohtaja, ja työnantajavastuun kantaa kollektiivisesti yhdistyksen hallitus, jota edustaa puheenjohtaja.
- Työntekijöiden ja hallituksen välisissä tai sisäisissä ristiriidoissa apuna käytetään matalalla kynnyksellä ulkopuolista sovittelijaa. Toimintatavoista ristiriitatilanteissa sovitaan ennakoiden, jotta kriisiytyneessä tilanteessa ei ratkaisun etsimisen toimintatavasta tarvitse lähteä neuvottelemaan.
- Hallitus vastaa työntekijöiden työhyvinvoinnista sekä fyysisen ja psyykkisen terveyden edistämisestä. Kysymyksiä kuormituksesta ja työhyvinvoinnista pidetään aktiivisesti esillä.
- Yhdenvertaisuuskysymyksiä erilaisiin tuleviin rekrytointeihin liittyen pidetään aktiivisesti esillä. Tätä voivat olla esimerkiksi anonyymit haut erilaisiin tehtäviin.
- On tärkeää myös luoda Eskukselle johtosäännöt, joiden tehtävänä olisi selkeyttää vastuun ja vallan jakautumista yhdistyksessä eri toimijoiden välillä sekä erilaisia päällekkäisyyksiä, joita syntyy erilaisissa tehtävissä samanaikaisesti toimittaessa.

Eskuksen luottamustoimiset (hallitus ja puheenjohtaja)

Hallitus vastaa yhdistyksen toiminnasta ja toimii työnantajana yhdistyksen työntekijöille ja työryhmien jäsenille. Kevät- ja syyskokous valvovat hallituksen toimintaa. Vuoden aikana tätä valvontaa tekee tehtävään nimetty yhdenvertaisuusvastaava/työsuojeluvaltuutettu?

- Eskuksen luottamustoimiset sitoutuvat tämän yhdenvertaisuussuunnitelman periaatteisiin sekä Turvallisemman tilan ohjeisiin aloittaessaan toimessaan. Toimenpiteiden toteutumisesta vastaa syyskokouksessa nimetty henkilö.
- Valvonnan, jatkokehittämisen ja puuttumisen käytännön keinot sovitaan hallituksen järjestäytymis- ja esittäytymiskokouksessa.
- Hallitusta varten järjestetään säännöllinen perehdytyskoulutus syrjinnän vastustamisesta ja yhdenvertaisuuden edistämisestä.
- Työntekijöiden, johdon ja hallituksen välisissä tai sisäisissä ristiriidoissa apuna käytetään matalalla kynnyksellä ulkopuolista sovittelijaa. Toimintatavoista ristiriitatilanteissa sovitaan tai käytännöksi muodostuneet toimintatavat käydään läpi aina hallituksen valinnan ja järjestäytymisen yhteydessä, jotta kriisitilanteessa toimintatavasta ei tarvitse lähteä neuvottelemaan.
- Turvallisemman tilan ohjeet ovat käytössä hallituksen kokouksissa ja työntekijöiden kanssa tapahtuvassa päivittäisessä kanssakäymisessä ja niitä tarvittaessa harjoitellaan, kunnes ne ovat luonnollinen osa Eskuksen keskustelukulttuuria ja siellä tapahtuvaa kanssakäymistä.
- Hallitustyöskentelyyn pitää voida osallistua, vaikkei puhuisi suomea. Hallituksen kokouksissa opastetaan käyttämään etäkokouspalvelu Zoomin tekstitystoimintoa, otetaan tarvittaessa aikaa monimutkaisten asioiden selittämiseen sekä ennakoiden dokumenttien karkeaan google translate -tason kääntämiseen aina tarpeen mukaan.
- Jokaisen hallituksen asettaman työryhmän työkielestä sovitaan tapauskohtaisesti niin, että kieli ei muodostu työryhmään osallistumisen kynnykseksi.
- Hallituksen kokoukset järjestetään aina hybridikokouksina (= etä- ja lähiosallistuminen on mahdollista) maantieteellisen tasa-arvon sekä teknologisen saavutettavuuden takaamiseksi. Myös kokouksiin osallistujien matkakulut maksetaan.
- Hallitus voi aloittaa Johtosäännön valmistamisen selkeyttääkseen vallan ja vastuun jakautumista Eskuksella.
- **Hallitus ottaa vastuun Yhdenvertaisuussuunnitelman toimenpiteiden ajoittamisesta ja tarvittavien resurssien varaamisesta.**

Viestintä ja toimintaan mukaan kutsuminen

Yhdistyksen sisäinen viestintä on keskeinen osa yhdenvertaisemman ja kaikille turvallisemman Eskuksen luomisessa. Eskuksessa toimivien henkilöiden on koettava keskustelukulttuuri turvallisena ja moniäänisyyttä rakentavana, jotta voimme yhdessä viestiä arvoistamme ja yhdenvertaisuustyöstämme uskottavasti ulospäin. Tähän päästään noudattamalla Turvallisemman tilan ohjeita myös esimerkiksi sähköpostiviestinnässä.

- Ulkoisessa viestinnässä ja markkinoinnissa pyritään tuomaan esiin Eskuksen yhdenvertaisuussuunnitelmaa esimerkiksi julkaisemalla Turvallisemman tilan ohjeet ja Saavutettavuusraideri verkkosivuilla, Eskuksen tiloissa ja somekanavissa, ja viittaamalla niihin esimerkiksi tapahtumakutsuissa. Viestinnän tavoitteena on, että mahdollisimman monet kokisivat yhdistyksen toiminnan ja tilojen käytön itselleen tai yhteisölleen mahdollisena ja houkuttelevana.
- Verkkoviestintää pyritään resurssien puitteissa kehittämään niin, että myös toimintakyvyiltään monenlaiset käyttäjät pystyisivät löytämään tietoa toiminnasta ja tiloista Eskuksen verkkosivuilla. Lisäksi tärkeimmät materiaalit tulisi olla yhdistyksen virallisilla kielillä suomeksi ja ruotsiksi sekä vähintään englanniksi.
- Eskus pyrkii osallistumaan julkiseen keskusteluun yhdenvertaisuuden teemoista, esimerkiksi osallistumalla taiteen kentän yhteisiin vetoomuksiin ja kampanjoihin yhdenvertaisuuden edistämiseksi (esimerkkinä vuoden 2020 antirasistinen kampanjointi). Eskuksen rajalliset resurssit huomioiden tavoitteena ei ole olla näiden kampanjoiden vetäjä ja keskustelujen avaaja, mutta niiden tukija esimerkiksi somekanavien ja jäsenviestinnän kautta.
- Eskuksen henkilökuntaan voi olla yhteydessä suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi, ja vastauksen saa vähintään suomeksi tai englanniksi (kielet, joita vakihenkilökunta osaa tällä hetkellä sujuvasti).
- Eskuksella rakennetaan yhdenvertaisuuden tarkistuslista, jossa luetellaan mahdollisia toimenpide-ehdotuksia yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi. Tämä lista on käytössä sekä inspiroimaan ja auttamaan muita yhteisöjä sekä helpottamassa tulevaisuuden suunnittelua myös Eskuksella.

Moninaisuuden ja moniäänisyyden laajemmat hankkeet

Moninaisuuden ja moniäänisyyden edistäminen vaatii aktiivisia tekoja ja muutoksen sietämistä. Eskuksen sisällä tiedostetaan, että henkilöstö, hallituksen jäsenet ja tämän suunnitelman valmistelijat ovat kaikki valkoisia ja monella tapaa etuoikeutettuja.

Yllä on mainittu, että tarkoituksemme on mahdollisimman värikäs ja rikas Esku, jossa lähtökohdat tehdä olisivat mahdollisimman tasavertaiset monista erilaisista taustoista tuleville, erinäköisille ja erilaisella tavalla toimiville taiteen tekijöille. Tämä tarkoittaa sitä, että luomme rakenteita ja olosuhteita erilaisten ihmisryhmien äänten kuuluvuuden parantamiseen antamalla tilaa ja aikaa moninaisille prosesseille.

Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että

- tarjoamme mahdollisuuden osallistua toimintaan eri kielillä; vähintään suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.
- toimintaan osallistuminen ei vaadi tiettyä fyysistä, psyykkistä, sosiaalista tai kognitiivista toimintakykyä.
- kehitämme yhdistyksen toimintaa moninaisemmaksi ja moniäänisemmäksi yhteistyössä palkattujen kokemusasiantuntijoiden sekä asiantuntijayhteisöjen kanssa
- kutsumme aktiivisesti yhdistyksen jäseniksi marginalisoituja ryhmiä edustavia ja kokoavia esitystaiteen toimijoita mukaan toimintaamme. Luomme konkreettisia toimintapoja ja koulutuksia tähän tarkoitukseen.

Kehitettävät apuvälineet

Saavutettavuusraiderin ja Turvallisemman tilan periaatteiden lisäksi haluamme luoda dokumentteja auttamaan jäsenyhdistyksiä sekä yhteistyökumppaneita kehittämään omia toimenpideluetteloitaan sekä omia suunnitelmiaan. Tähän tarkoitukseen kehitetään luettelo mahdollisista toimenpiteistä, joita valitsemalla jokainen jäsenyhdistys, yhteistyökumppani tai yksityishenkilö voisi tehdä oman matalan kynnyksen käytännön suunnitelmansa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon puolesta tehtävään työhön.

Yhdenvertaisuuden vastuuhenkilöt

Seuraavassa on työryhmän esitys tavoiteltavaksi malliksi Eskukselle.

Eskuksella on kaksi nimettyä henkilöä, joiden puoleen ihmiset voisivat kääntyä yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvissä kysymyksissä. Ensimmäinen henkilö olisi palkattu asiantuntija, jonka tehtävä on toimia ongelmanratkaisijana, neuvojana ja jonka työnkuva suurelta osin keskittyisi näihin kysymyksiin. Toinen henkilö olisi luottamustoiminen erikseen nimetty hallituksen jäsen, jonka tehtävänä olisi pitää tätä näkökulmaa mukana hallituksen toiminnassa sekä toimia yhdyslinkkinä yhdistyksen toimijoiden sekä hallituksen välissä tätä päätöksentekoa selvittääkseen.

Asiantuntija - työntekijä

Tämä henkilö olisi palkattu asiantuntija, jonka tehtävä on toimia ongelmanratkaisijana, neuvojana ja kehittäjänä. Pidetään optimaallisena, että tämänkaltaiseen työhön varattaisiin resursseja ja työaikaa jopa päätoimisen työntekijän verran. Työn hoitaminen vaatii lisäksi joko olemassa olevaa erityisasiantuntemusta näistä asioista - tai sitten taitoa verkostoitua ympäristöön ja etsiä tarvittava osaaminen Eskuksesta ja sen ulkopuolelta.

Työntekijän rahoitukseen etsitään ratkaisuja. Ehdotettuja malleja ovat lisärahoituksen hakeminen tähän tarkoitukseen (1), jonkinlainen yhteinen työnantajuus Eskuksen jäsenyhteisöjen kesken (2) ja kehittämis ehdotus Taiteenedistämiskeskukseen, jossa työntekijä voisi luontaisesti palvella laajemmin koko vapaata kenttää (3). Nämä kolme rahoitusmallia antavat myös erilaisen pohjan vastuun laajuuteen.

Hallituksen jäsen - vastaava

Vuosikokouksen tai hallituksen valitsema henkilö, joka toimii jäsenistön valtuutuksella. Hän olisi erikseen tähän tehtävään nimetty hallituksen jäsen, jonka tehtävänä olisi pitää näkökulmaa mukana hallituksen toiminnassa sekä toimia yhdyslinkkinä yhdistyksen toimijoiden sekä hallituksen välissä näissä asioissa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyöryhmä

Vuonna 2020 jäsenkokouksessa pyydetyn ja vuonna 2021 perustetun työryhmän toiminta päättyy tämän suunnitelman valmistumiseen, mutta työ tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden puolesta ei ole vielä ohitse.

Eskuksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyöryhmä on ehdottanut yhdistyksen hallitukselle, että työryhmä voisi jatkaa tämän suunnitelman toimenpide-ehdotusten valmistelua. Työ voisi keskittyä erityisesti yhdenvertaisuuden vastuuhenkilöiden toimenkuvien valmisteluun sekä toisaalta tämän suunnitelman muiden toimenpiteiden toteuttamiseen.

LIITE 1

Turvallisemman tilan ohjeet

Nämä turvallisemman tilan ohjeet on laadittu, jotta Eskus tuntuisi mahdollisimman monille turvalliselta paikalta tehdä työtä, harrastaa, oppia ja olla yhdessä. Haluamme, että mahdollisimman moni tuntisi olonsa tervetulleeksi Eskuksen tiloihin sekä Eskuksessa järjestettävään toimintaan. Ohjeiden tarkoituksena on luoda turvallisempaa ilmapiiriä käsitellä vaikeita aiheita ja tarvittaessa purkaa konflikteja rakentavasti. Vastuu tilan ylläpitämisestä on kaikilla Eskuksen tilankäyttäjillä, työntekijöillä ja jäsenillä.

On tärkeää muistaa, että kaikki tekevät virheitä joskus. Työ turvallisemman tilan ylläpitämiseen on jatkuva oppimisprosessi, jossa kaikki opettelevat yhteisoloa yhä uudelleen muuttuvissa tilanteissa ja rakenteissa. Jos loukkaat jotakuta, pyydä anteeksi ja pyri ottamaan saamasi palaute käyttökssäsi huomioon jatkossa.

1. Älä tee oletuksia ihmisten identiteetistä, sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, taustasta, kielestä, uskonnosta, kehosta, toimintakyvystä, varallisuudesta, sosioekonomisesta asemasta, taidekäsitelmästä, koulutustaustasta tai kokemuksista – äläkä myöskään kysele niistä. Jokainen saa kertoa itsestään sen mitä kokee tarpeelliseksi ja mielekkääksi.
2. Älä käytä sellaista kieltä, joka on muita loukkaavaa, alistavaa tai toiseuttavaa. Älä toista rasistisia, ableistisia, seksuaalisuuteen, sukupuoleen, suhdemuotoon tai ulkonäköön liittyviä stereotyyppioita puheessasi edes ”ironisesti” tai ”vitsillä”. Tarkkuus kielenkäytössä ei ole nipottamista, vaan edistää turvallisen tilan ja yhdenvertaisen todellisuuden rakentamista kaikille.
3. Kunnioita toisten fyysistä ja psyykkistä koskemattomuutta ja pidä huolta myös siitä, että omat rajasi eivät ylity. Muista kysyä lupaa ja suostumusta esim. koskettamiseen tai valokuvan ottamiseen. Hyväksy ei, äläkä painosta ketään ylittämään rajojaan.
4. Kunnioita yhteisiä tiloja ja tavaroita. Pidetään yhdessä huolta tilojen siisteydestä sekä siitä, että Eskuksen kaikissa tiloissa on työturvallista sekä työrauha, kun sitä tarvitaan. Ilmoitathan havaitsemastasi turvallisuusriskistä tai esim. laitteiden ja välineiden puutteista Eskuksen henkilökunnalle tai ryhmäsi/tapahtuman vastuuhenkilölle.
5. Tiedosta omat ennakkoluulot ja etuoikeutesi. Kyseenalaista aika-ajoin toimintamallisi ja kiinnitä huomiota käyttämääsi kieleen sekä siihen, miten otat tilan haltuun. Vastaa rakentavaan kritiikkiin asiallisesti ja vähättelemättä ja pyri korjaamaan käytöstäsi jatkossa.
6. Eskuksen tiloissa on hyväksyttyä ja suotavaa puuttua ongelmalliseen kielenkäyttöön ja toimintaan, jos koet itse pystyväsi siihen. Ongelmatilanteessa voit myös kääntyä yhdistyksen puheenjohtajan tai toiminnanjohtajan puoleen.

LIITE 2

Saavutettavuusraideri - tilojen esteettömyystiedot

Tästä dokumentista on jatkossa kopio nettisivuilla sekä Eskuksen ilmoitustaululla.

Invataksilla pääsee suoraan rakennuksen etuovelle Kalasataman puolelle.

Parkkitilaa autoille löytyy etuovesta vasemman kulman takaa (Easypark).

Talvella alueen jäisyys tai liukkaus voi aiheuttaa vaikeuksia apuvälineitä käyttäville ja näkövammaisille ylläpidosta huolimatta.

Hissi, jonka sisäänkäynti on naapurirapussa, on lukossa. Lukituksen saa auki alaoven avaimella tai sopimalla henkilökunnan kanssa, että he avaavat sen). Lukitseminen käytön jälkeen on tärkeää, koska varkaat käyttävät sitä reittiä.

WC:t ovat pyörätuolilla kuljettavia. Aulan toinen wc on saavutettavampi (kyltti hankitaan!).

Opasteet ovat suomeksi ja englanniksi.

Kynnyksiä Eskuksen tiloissa ei ole.

Korotettuja tuoleja ei toistaiseksi ole.

Keittiö on kaikille avoin, ja siitä kerrotaan aktiivisesti. Yläkaappeihin ei ylety pyörätuolista, ja tilan vuoksi tätä tuskin voi muuttaa. Rohkaistaan pyytämään apua.

Aulan saleihin annetaan avain vuokralaisille 1 avain/ryhmä. Tilan vuokraaja vastaa siitä, että kaikki tilan käyttäjät pääsevät sisään. Kun salit eivät ole käytössä, ne ovat siivouksen helpottamiseksi ja turvallisuussyistä lukossa.

Ovien avaaminen Oviaukkojen koko. Oviaukkojen koko on pyörätuolien mentävä (min 80 cm), paitsi aulan pikku wc.

Musiikin voimakkuuden yli pitää Eskuksella pystyä puhumaan. Salin vuokraajille tämä on vuokrauksen ehto. Salit eivät ole kuitenkaan äänieristettyjä, joten ääntä kuuluu, ja se kerrotaan aina vuokralaisille. Tiistai-iltana on ns. "hiljainen ilta", ei vuokrata ryhmille, jolla on äänentoistoa tai muuten äänekästä toimintaa.

Työ tämän raiderin täydentämiseksi jatkuu esimerkiksi virallisen esteettömyyskartoituksen sekä asiantuntijayhteisöjen konsultoimisen muodossa. Tähän raideriin kerätään myös tiedot konsultoitavista tahoista.

Lisälukemisto ja lähteet

<https://yhdenvertaisuus.fi/>

<https://www.equalityhumanrights.com/en>

<https://www.gvsu.edu/cms4/asset/843249C9-B1E5-BD47-A25EDBC68363B726/from-safe-spaces-to-brave-spaces.pdf>

<https://www.tyosuojelu.fi/tyosuhde/yhdenvertaisuus>

Lähteitä antirasistisen toiminnan tueksi:

https://docs.google.com/document/d/1M48v50LLrmFowzHmMKgHy1UIGMtphnXh_zpLLtQ8BGnM/edit

Turvallisen tilan ohjeet on yhdistelty Eskuksen jäsenorganisaatioiden vastaavista dokumenteista.